

Sygn. akt: III AUa 405/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2013 r. w Łodzi

sprawy **W. G.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 21 stycznia 2013 r., sygn. akt: VI U 1289/12;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt. III AUa 405/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawca, W. G., złożył 21 czerwca 2012 roku wniosek o emeryturę. Do wniosku załączył świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach w okresie od 17 sierpnia 1970 roku do 31 lipca 1983 roku oraz zaświadczenie Ministerstwa Skarbu Państwa potwierdzające fakt wykonywania pracy w okresie od 1 września 1966 roku do 6 czerwca 1970 roku w zlikwidowanym przedsiębiorstwie (...) na stanowiskach ucznia praktycznej nauki zawodu oraz montera instalacji sanitarnych, wywodząc, że wskazany okres zatrudnienia także dotyczy pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach zgłaszał także okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. na stanowisku montera sieci wodociągowej w okresie od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. decyzją wydaną dnia 27 sierpnia 2012 roku odmówił przyznania prawa do emerytury.

Zdaniem organu rentowego wnioskodawca nie spełnił przesłanki stażu szczególnego, albowiem na wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach legitymuje się okresem takiej pracy wynoszącym 12 lat 11 miesięcy i 15 dni. Do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach organ nie zaliczył zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) od 1 września 1966 roku do 6 czerwca 1970 roku na stanowisku ucznia praktycznej nauki zawodu montera instalacji

sanitarnych, gdyż we wskazanym okresie praca w szczególnych warunkach nie była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla danego stanowiska oraz okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w P. od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku na stanowisku monter sieci wodociągowej albowiem nie zostało wykazane, aby wskazana praca wykonywana była w głębokich wykopach.

W odwołaniu wnioskodawca zarzucił decyzji błąd w ustaleniach faktycznych poprzez nie zaliczenie do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia od 1 września 1966 roku do 6 czerwca 1970 roku na stanowisku monter instalacji sanitarnych oraz w okresie od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku na stanowisku monter sieci wodociągowej i w konsekwencji błędne uznanie, że nie spełnił przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach, podczas gdy rzeczywisty okres wykonywania takiej pracy przenosił wskazany okres.

Wskazując na powyższe wnosił o uzupełnienie postępowania dowodowego poprzez przeprowadzenie dodatkowo dowodów z zeznań zgłoszonych świadków na okoliczność charakteru wykonywanej we wskazanych okresach pracy oraz o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do wnioskowanego świadczenia.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Wyrokiem wydanym 21 stycznia 2013 roku w sprawie VIU 1289/12 Sąd Okręgowy w Płocku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał W. G. prawo do emerytury od dnia (...) roku.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne:

W. G. na dzień złożenia wniosku o emeryturę miał ukończony 60 rok życia, nie pozostawał w zatrudnieniu i nie był członkiem OFE. Na dzień 1 stycznia 1999 roku wykazał staż ogólny (składkowy i nieskładkowy) wynoszący powyżej 25 lat. Legitymował się także stażem szczególnym, uznanym przez organ rentowy, w wymiarze 12 lat 11 miesięcy i 15 dni.

W okresie od 1 września 1966 roku do 6 czerwca 1970 roku wnioskodawca był uczniem praktycznej nauki zawodu monter instalacji sanitarnych w Przedsiębiorstwie (...) w W.. Naukę zawodu, ubezpieczony odbywał w cyklu trzyletnim, podczas którego wykonywał prace na rzecz zatrudniającego go pracodawcy na stanowiskach wyznaczonych przez zakład pod nadzorem szkoły. W pierwszym roku nauki wnioskodawca pracował 4 dni w tygodniu po 6 godzin dziennie. Po ukończeniu 16 roku życia pracował 4 dni w tygodniu po 8 godzin. Pracę wykonywał przy wodociągach, kanalizacji, centralnym ogrzewaniu, instalacjach gazowych. Były to prace w głębokich wykopach na zewnątrz budynków polegające na robieniu wykopów i układaniu instalacji, jak i prace wewnątrz budynków. Po zakończeniu nauki, od 1 lipca 1969 roku wnioskodawca został przyjęty na staż w wymiarze 6 miesięcy, podczas którego wykonywał prace w głębokich wykopach.

Podczas zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w okresie od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku, wnioskodawca pracował na stanowisku monter sieci wodociągowej. W okresie od 1 stycznia 1989 roku do 31 maja 1989 roku pełnił także funkcję brygadzysty pracującego. Praca była przez niego wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy, wiązała się z wykonywaniem robót ziemnych związanych z naprawą sieci i urządzeń wodociągowych poniżej poziomu gruntu od 2 do 4 metrów.

Ustalając stan faktyczny sąd pierwszej instancji stwierdził, że nie odmówił wiarygodności przedłożonym dowodom z dokumentów oraz dał wiarę zeznaniom świadków i wnioskodawcy.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd pierwszej instancji uznał odwołanie za zasadne. Przywołując przepis art. 184 i art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze sąd skonstatował, że jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach należy zakwalifikować zatrudnienie na stanowisku monter sieci wodociągowej w okresie od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku. Praca to odpowiadała bowiem rodzajowo pracy z Wykazu A dział V poz.1 a jej okres jest wystarczający do uzupełnienia

posiadanego stażu pracy w warunkach szczególnych do wymaganych 15 lat. Jednocześnie sąd stwierdził, że takiego charakteru, jak prawidłowo ocenił organ rentowy nie miało zatrudnienie wykonywane w okresie od 1966 do 1969 roku w (...).

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył apelacją w całości organ rentowy. W apelacji zarzucił wyrokowi obrazę przepisów art. 233§1 k.p.c. poprzez dowolne ustalenie, że okres prac od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku w Przedsiębiorstwie (...) w P. jest okresem uprawniającym do nabycia emerytury w obniżonym wieku, podczas gdy wszechstronna ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego nie dawała podstaw do poczynienia wskazanych ustaleń.

Nadto, obrazę przepisów prawa materialnego art. 184 i art.32 ust. 1 ,2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 153 poz.1227) w związku z § 2 pkt.1 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U.Nr 8 poz. 43 ze zmianami) poprzez zakwalifikowanie spornej pracy jako pracy wykonywanej na stanowisku określonym w Wykazie A Dział V poz.1, podczas gdy w rzeczywistości praca wykonywana przez wnioskodawcę nie miała takiego charakteru i nie spełnił on przesłanek warunkujących nabycie prawa do wnioskowanego świadczenia.

Motywuując postawione zarzuty apelant wskazywał na brak wszechstronnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, pominięcie całkowicie tego, że zarówno były pracodawca jak i jego następca prawny nie wystawili wnioskodawcy świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, zakład zatrudniający wnioskodawcę nie należał do branży, o której mowa w Dziale V wykazu, a tak dokumentacja pracownicza jak i osobowe źródła dowodowe nie uzasadniają przyjęcia tezy, że praca wykonywana w tym okresie przez wnioskodawcę polegała na wykonywaniu stale i w pełnym wymiarze czasu pracy robót wodnokanalizacyjnych oraz budowy rurociągów w głębokich wykopach.

W konkluzji apelant wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania.

W złożonej odpowiedzi na apelację ubezpieczony wnosił o oddalenie apelacji na koszt organu rentowego podnosząc, że okres jego zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) należało kwalifikować jako pracę opisaną w Wykazie A Dział IX poz. 4 a w okresie kiedy był brygadzystą z Działu XIV poz. 24. Podnosił także, że nie zgadza się z oceną sądu odnośnie zatrudnienia wykonywanego w okresie od 1 września 1966 roku do 6 czerwca 1970 roku albowiem tak praca na stanowisku monter-uczeń jak i następnie prace na stanowisku montera – stażysty i montera były pracami wykonywanymi w warunkach o których mowa w Wykazie A Dział V poz. 1 i cały ten okres powinien być zakwalifikowany jako okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach uprawniający do nabycia emerytury w obniżonym wieku.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania.

Podniesione w apelacji zarzuty obrazy prawa procesowego art. 233§1 k.p.c. nakierowane na zamianę ustaleń faktycznych poczynionych przez sąd pierwszej instancji są zasadne i skutecznie prowadzą do zmiany ustaleń sądu pierwszej instancji poprzez przyjęcie, że ubezpieczony nie spełnił przesłanki stażu szczególnego.

Ma rację i zasadnie wywodzi apelant, że przy wszechstronnej zgodnej z dyrektywami przepisu art. 233§ 1 k.p.c. ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego, nie było podstaw aby stwierdzić, iż okres zatrudnienia od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku w Przedsiębiorstwie (...) w P. był okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych uprawniających do nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku. Sąd pierwszej instancji stawiając wskazaną tezę oparł się, jak twierdzi w uzasadnieniu (k. 60) na wyjaśnieniach wnioskodawcy, zeznaniach świadka J. W. oraz dokumentach z akt osobowych, które to dowody spójnie wykazują, iż W. G. w okresie od 1 lutego 1988 roku do 30 kwietnia 1991 roku był zatrudniony przy pracach wodnokanalizacyjnych w głębokich wykopach, co należy

kwalifikować jako pracę z Wykazu A Dział V w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych poz. 1 roboty wodnokanalizacyjne oraz budowa rurociągów w głębokich wykopach.

Formułując wskazaną ocenę, na co trafnie zwraca uwagę apelant, sąd pierwszej instancji całkowicie pominął to, że były pracodawca jak i jego obecny następca prawny odmówili wystawienia świadectwa pracy w szczególnych warunkach a w aktach osobowych zachowała się umowa o pracę z ubezpieczonym jak i świadectwo pracy, treść których jednoznacznie wskazuje, iż monter sieci wodociągowej nie wykonywał swojej pracy stale w warunkach szczególnych. Nie wchodząc w tym miejscu w szczegółowe rozważania co do istoty dodatku szkodliwego, a pracy w szczególnych warunkach, poprzestać należy na zwróceniu uwagi na fakt, że W. G. w okresie zatrudnienia w spornym okresie otrzymywał „dodatek szkodliwy” jedynie za czas faktycznie przepracowany w warunkach szkodliwych dla zdrowia. Powyższy zapis w korelacji z odmową wystawienia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie pozwala na zaakceptowanie twierdzenia sądu, że fakt wykonywania pracy stale i pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach wynika z dokumentacji pracowniczej. Dokumenty pracownicze uzasadniają wyprowadzenie wniosku odwrotnego a to przez ich treść winna być w pierwszej kolejności weryfikowana trafność stanowiska pracodawcy odmawiającego wystawienia świadectwa pracy w warunkach szczególnych (patrz –SN wyrok 8 kwietnia 1999 IIUKN 619/08; też SA w Katowicach wyrok z 30 listopada 2006 r III AUa 466/06 - legalis).

Zgadając się z poglądem, że odmowa wystawienia świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych może być weryfikowana w postępowaniu sądowym poprzez wszystkie znane procedury cywilnej środki dowodowe (art. 473 k.p.c.) nie można dalej zaakceptować stanowiska sądu pierwszej instancji, że dowód taki został skutecznie przeprowadzony w przedmiotowej sprawie. Sam ubezpieczony w składanych wyjaśnieniach przyznał, że praca na stanowisku montera sieci polegała na usuwaniu awarii oraz konserwacji, ale zawsze była to praca na zewnątrz prowadzona w głębokich wykopach (k. 53). Świadek J. W. treścią składanych zeznań wprawdzie wpisuje się w treść wyjaśnień ubezpieczonego, ale jednocześnie podaje, że on także nie otrzymał od pracodawcy świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, przegrał wszczęty w tym zakresie spór sądowy, nie otrzymał także emerytury w obniżonym wieku. Wskazana treść osobowych źródeł dowodowych przy negatywnym dla ubezpieczonego wyniku weryfikacji poprzez treść dokumentacji, odmowy wystawienia świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych przez pracodawcę nie dawała podstaw do ustalenia, że ubezpieczony w spornym okresie wykonywał pracę uprawniającą do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Nie została bowiem wykazana ani faktyczna podstawa wykonywania takiej pracy ani jej podstawa prawna w rozumieniu właściwej kwalifikacji pod pozycją rozporządzenia. Przy treści przedstawionych dowodów tak w aspekcie reguł logicznego rozumowania jak i zasad doświadczenia życiowego nie można było dać wiary twierdzeniem wnioskodawcy jak i zeznaniom świadka, iż praca ubezpieczonego stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywana była w głębokich wykopach. Jednakże okoliczność ta ma drugorzędne znaczenie gdyż, także zasadnie, organ rentowy w apelacji kwestionuje możliwość kwalifikowania zatrudnienia wnioskodawcy w spornym okresie jako pracy opisanej w Wykazie A Dział V poz. 1. Wskazany wykaz ma strukturę branżowo-stanowiskową i nie daje podstaw do dowolnego dopasowywania wykonywanej pracy do opisanego stanowiska z oderwaniem od branży. Nie w każdej bowiem branży, praca na danym stanowisku łączyła się z takim samym negatywnym oddziaływaniem szkodliwym na zdrowie pracownika. Stanowisko orzecznictwa w tym zakresie należy uznać za utrwalone, przykładowo przywołać można wyrok Sądu Najwyższego z 19 listopada 2012 roku wydany w sprawie I UK 239/12 i tam przywołane orzecznictwo. Przedsiębiorstwo (...), jak bezspornie ustalono w sprawie, nie było przedsiębiorstwem budowlanym. Istotą działalności przedsiębiorstwa była eksploatacja istniejącej sieci wodnokanalizacyjnej. Wobec czego, właściwego rodzajowo opisu stanowiska pracy ubezpieczonego należało poszukiwać nie w Dziale V, lecz w Dziale IX wykazu. Wśród rodzajowo opisanych w wykazie prac łączących się z pracą w rzeczonym przedsiębiorstwie (...), wiązać się może wykonywanie prac z poz. 1 i 2 działu IX, czyli prace w kanałach ściekowych oraz oczyszczanie ścieków i filtrów otwartych. Powyższe należało by odnieść do ewentualnej kwalifikacji pracy z działu XIV poz. 24 wykazu, co do okresu zatrudnienia jako brygadzysty. Bliższe rozważanie tego zagadnienia jest jednakże, z punktu widzenia potrzeb rozpoznania sprawy zbędne albowiem oczywistym w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego jest, że żadnej z wymienionych powyżej w dziale IX wykazu prac ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przewidzianym dla jego stanowiska pracy nie wykonywał. Z uwagi na charakter zarządzeń resortowych i przywołaną powyżej treść rozporządzenia zbędne jest też czynienie bliższych uwag w tym

zakresie, skoro treść rozporządzenia oraz charakter opisanych w nim prac jest jednoznaczny i oczywisty jest, że czym innym jest praca „kanalarza” w kanałach ściekowych a czym innym praca przy usuwaniu awarii zamkniętych sieci wodnokanalizacyjnych czy usuwanie awarii takich sieci i łącząca się z tym konieczność wykonywania czasowo prac w głębokich wykopach. Generalnie bowiem, zarządzenia resortowe nie mają znaczenia jurystycznego stanowiąc swego rodzaju pomoc w dopasowaniu konkretnych stanowisk pracy do prac rodzajowo wskazanych w rozporządzeniu z tym, że nie mogą one prowadzić przez opisanie stanowiska do określenia kręgu podmiotowego osób uprawnionych do emerytury w obniżonym wieku (patrz – bliżej SN wyrok z 9 maja 2006 roku II UK 183/05 - legalis).

W związku z treścią odpowiedzi na apelację, podnieść należy także, że sąd drugiej instancji akceptuje ustalenia jak i rozważania sądu pierwszej instancji odnośnie zatrudnienia ubezpieczonego w okresie od 1 września 1966 roku do zakończenia nauki na stanowisku ucznia praktycznej nauki zawodu montera instalacji sanitarnych w Przedsiębiorstwie (...) w W.. Nie ma racji ubezpieczony kwestionując stanowisko tegoż sądu i domagając się kwalifikowania tego okresu pracy jako pracy wykonywanej w warunkach szczególnych uprawniającej do nabycia emerytury w obniżonym wieku. Dodatkowo podnieść w tym zakresie należy, że ubezpieczony urodził się 16 października 1951 roku i podejmował pracę jako pracownik młodociany utrzymując taki status do 16 października 1969 roku. Powyższe, przy uwzględnieniu również zachowanej i analizowanej przez sąd pierwszej instancji organizacji pracy w trakcie pobieranej nauki, wykluczyło możliwość innego kwalifikowania pracy ubezpieczonego w tym okresie. Argumentacja podnoszona przez ubezpieczonego nie jest nową w orzecznictwie, sąd rozpoznający przedmiotową sprawę podziela w tym zakresie stanowisko jak i argumentację, wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 kwietnia 2009 roku wydanym w sprawie III UK 334/08 /legalis/, w którym jednoznacznie stwierdzono, że młodociany pobierający praktyczną naukę zawodu z obowiązkiem doksztalcania się, mając status pracownika w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym, nie wykonuje pracy o jakiej mowa w § 2 ust. 1 rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Mając powyższe na uwadze, przy wskazanej zmianie ustaleń faktycznych na skutek zasadnej apelacji organu rentowego, podzielić należało również podniesione zarzuty dotyczące obrazy prawa materialnego, w szczególności art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Ubezpieczony, który nie posiadał na dzień 1 stycznia 1999 roku stażu szczególnego wynoszącego co najmniej 15 lat nie nabywa prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Z taką zaś sytuacją mieliśmy do czynienia, wbrew wadliwej ocenie sądu pierwszej instancji, w przedmiotowej sprawie co stosownie do treści przepisu art. 386§1 k.p.c. uzasadnia wydanie orzeczenia zmieniającego wadliwy wyrok sądu pierwszej instancji poprzez oddalenie odwołania.